

Kungsvillan, Karlsborg

Reparationsarbeten 2013

Kungsvillan i Karlsborg - reparationsarbeten 2013
Vanäs 1:5, Karlsborgs kn, Västergötland
Antikvarisk slutbesiktningsrapport
Thomas Carlquist
Byggnadshistorisk rapport 2014:10

Reparationsarbeten på
Kungsvillan, Karlsborgs fästning,
Vanäs 1:5,
Karlsborgs socken & kommun, Västergötland.

Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

Renoveringsarbeten har utförts på rubricerade byggnad under antikvarisk medverkan av Västergötlands museum genom undertecknad. Med anledning av att arbetena avslutats har antikvarisk slutbesiktning utförts den 22 nov. 2013. Närvarande vid besiktningen var även ägaren Jan-Erik Ternström samt entreprenören Michael Hjert.

Bakgrund

Den s.k. Konungens Paviljong uppfördes 1823 eller -24, beroende på källa, omedelbart norr om fästningsvallarna på Vanäs udde. Enligt "Liggare öfver de under Fortifikations Befälhafvarens vård stående hus och byggnader å Carlsborg", upprättad i nov. 1873- apr. 1874, var det aktuella huset uppfört av "korsvirke och tegel på 2' hög murad stenfot, brädbeklätt och oljemålat med järnplåttak; ... på mitten en påbyggnad, 32' bred och 11' hög." I senare tid, möjligen på 1940- eller 50-talen, har byggnadens båda sadeltakfall beklätts med skiffer, medan terrassen på mittpartiet alltjämt är plåttäckt. Eftersom det ursprungligen fanns en idé om att här kunna uppsätta ett tält, var sannolikt avsikten att takytan också skulle täckas med en plan trall av något slag.

Kulturhistorisk status

Kungsvillan och dess köksbyggnad med uthus är förklarade som byggnadsminne sedan 1984.

Skadebild

Problem har under ett antal år förelegat med läckage/möjlig kondensbildning vid takfoten, vilket resulterat i att tidvis ansevära vattenmängder har runnit genom vindsbjälklaget och ner i bostäderna i markplanet. Fuktskador har även uppstått i delar av fasadpanelen och taklisten mot gårdsplanen.

Aktuella åtgärder

Åtgärderna går ut på att förhindra fortsatt kondensbildning, samt att förbättra isoleringen på vinden. Utvändigt skall rötskadade delar av stomme och panel avlägsnas och ersättas med friskt virke.

Arbetsbeskrivning

Åtgärdsförslag avseende fuktskador på vindsplan och i yttervägg, Kungsvillan, Karlsborgs fästning. 2013-09-04, Ritningen arkitektbyrå, Skövde.

Utförda åtgärder

Byggnadsarbetena hade föregåtts av en utredning av tänkbara orsaker till fukt- och vattenskadorna. Denna utfördes under våren/sommaren 2013.

- Golvbräder närmast takfoten (i vindsgolvet på båda långsidorna) demonterades tillfälligt för åtkomst av bjälklagsfyllningen.
- Delar av kalkbruksfyllningen i partiet nära takfoten avlägsnades för att bereda plats för isoleringsmaterial.
- Utrymmena har fyllts (sprutats) med Thermocell cellulosaisolering.
- Golvbräderna återlagda.
- En förhrydningspapp är spikad på vindskammarväggarna, liksom kompletteringsisolering med stenullsskivor, på kammarväggarnas utsida.
- En effekt av takläckaget hade blivit att rötskador uppstått på timran i korsvirkesstommen, liksom på mindre delar av fasadpanelen/taklisten. Skadorna koncentrerades till gårdssidan av byggnaden.
- Panelen lossades på aktuella ställen och skadat virke i timran utbyttes.
- Fyllningarna av murat tegel, som varit putsade med ett tunt lager kalkbruk, återställdes med den tunna putsen.
- Panelen återmonterades. En mindre del av taklisten nytillverkades.

Administrativa uppgifter

Kostnader

Reparationsarbetena var kostnadsberäknade till 145.000 kr.

Byggnadsvårdsbidrag

Bidrag till utredning om orsaker till vattenskador; 20.000 kr enligt beslut från länsstyrelsen Västra Götalands län 2013-03-14.

Bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse; 70.000 kr enligt beslut från länsstyrelsen Västra Götalands län 2013-10-24.

Antikvarisk medverkan

Thomas Carlquist, Västergötlands museum, Skara.

Beställare

Jan-Erik Ternström, Kungsvillan, 546 30 Karlsborg.

Arkitekt/Projektör

Ingvar Blixt, Ritningen arkitektbyrå, Mariestadsvägen 27, 541 45 Skövde.

Entreprenör

Bygg & Bevara Skaraborg, Michael Hjert.

Arbetsledare

Michael Hjert.

Byggmöten

Flera möten under sommaren och hösten 2013.

Besiktningar

Inledande besiktningar och diskussioner med anledning av att museet kontakades av ägaren under 2011 och 2012. Besiktning inför påbörjad reovering samt besiktningar på arbetsplatsen sex gånger under arbetstiden. Antikvarisk slutbesiktning den 22 nov. 2013.

Tidsperiod

Arbetena påbörjades under augusti 2013 och avslutades i nov. samma år.

Fotodokumentation

Digital fotografi. Bilderna förvaras på Västergötlands museum, Skara.

Handlingar

Handlingar i ärendet sökes i Västergötlands museums arkiv under Karlsborgs sn, diariern 971-2012 samt hos Länsstyrelsen Västra Götalands län under diariern 434-35227-2012 och 434-24494-2013. Västergötlands museums projektnr var 11231.

Besiktningens utlåtande

Vid slutbesiktningen den 22 nov. 2013 konstaterades att arbetena enligt ovan var avslutade. Efter vad läns museet erfar har arbetena utförts väl och i förekommande fall enligt museets rekommendationer. Utförda arbeten godkändes härmed från antikvarisk synpunkt den 30 april 2014.

VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

Skara i maj 2014

Thomas Carlquist

1:e antikvarie

Fotografier

Omslagsbild: Kungsvillan i Karlsborg.
Foto: Thomas Carlquist, Juni 2013.

Foto: Thomas Carlquist

Ovan: Kungsvillan, fasad mot gårdsplanen. J-E Ternström pekar på ett parti av fasaden med fuktskador. Okt. 2012.

Höger: Taklisten norr om mittpartiet, fukt- och rötskada i taklisten. Skadorna var synliga i hur färgen hade spruckit. Jfr s.7 överst. Okt. 2012.

Problem med fukt och vatten hade förekommit i flera år invid takfoten. Okt. 2012.

Foto: Thomas Carlquist

Ingvar Blixt studerar konstruktionen i bjälklaget sedan ett parti av brädgolvet och kalkbruksfyllningen tagits bort vid östra takfoten. Okt. 2013.

Motsvarande öppning i bjälklaget vid västra takfoten. Okt. 2013.

Bjälklagsfyllning/-isolerings med cellulosa-fibrer i de partier av bjälklaget som tömts på kalkbruk. Ca 15 kubikmeter fyllning har använts totalt för hela arbetet. Nov. 2013.

Foto: Thomas Carlquist

Fukt- och rötskada norr om mittpartiet. Mars 2013.

Söder om mittpartiet; när panelen lossats framträdde den delvis röt-skadade korsvirkeskonstruktionen med timmer och putsad tegelmurning. Sept. 2013.

Mellan panel och stomme fanns en mycket hård och kraftig tjärpapp, skuren eller riven i ark, troligen ursprunglig från nybyggnadstiden. Okt. 2013.

Foto: Thomas Carlquist

Söder om mittpartiet koncentrerade sig skadorna till väggpartiet ovanför fönstret mitt i bild. Okt. 2013.

Detalj av arbetet ovan. De skadade delarna av timran bilades bort och ersattes halvt i halvt med nytt virke som dymlades fast i stommen. Även putsytan bättrades på. Okt. 2013.

Motsvarande arbete norr om mittpartiet, dock inte så grava rötskador. Här nytillverkades också ett stycke av taklisten. Okt. 2013.

Rapporter 2013-2014 i ämnet bebyggelse från Västergötlands museum

- 2013:1 Åkleby bro vid Sörbylunds kraftstation. Frösve socken, Skövde kommun, Västergötland. Renovering/ombyggnad 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:2 Projekt Uppdatering Bebyggelseregistret – Kyrkor. Bebyggelsehistorisk rapport.
- 2013:3 Gudhammar. Gudhammar 2:11, Hova socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av spannmålsmagasin 2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:4 Råda kyrka. Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av spåntak 2010. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:5 Södra Fågelås kyrka. Södra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Spånomläggning 2011. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:6 Håle-Tängs kyrka. Håle socken, Grästorps kommun, Västergötland. Renovering 2009-2012. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:7 Förslag till bevarandeplan för Källby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:8 Förslag till bevarandeplan för Skeby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:9 Förslag till bevarandeplan för Broby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:10 Förslag till bevarandeplan för Hangelösa kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:11 Förslag till bevarandeplan för Ullervads kyrkogård. Mariestads kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:12 Stora Flyhov. Flyhov 1:1, Husaby socken, Götene kommun, Västergötland. Restaurering av vävtapeter 1995-1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:13 Vinköls kyrka. Vinköls socken, Skara kommun, Västergötland. Ut- och invändig renovering 2011-2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:14 Skålltorp. Skålltorp 2:4, Skärvs socken, Skara kommun, Västergötland. Renovering av skiftesverkslada 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:15 Vård- och underhållsplan för Västergötlands museums byggnader. Fornbyn, Kråks, Heljesgården, Johannas stuga och Ölanda kapell. Skara, Bolums och Istrums socknar, Skara och Falköpings kommuner, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:16 Skallmeja kyrka. Skallmeja socken, Skara kommun, Västergötland. Omläggning av kyrkogårdsmur 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:17 Garage, Mössebergsparken. Mösseberg 49:50, Falköpings socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av tak och stomme. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:18 Villorna Eira, Svea, Götha och Societetshuset i Hjo. Del av Hjo Norr 3:59, Hjo socken, Hjo kommun, Västergötland. Renovering och målning 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:19 Klockarbolet. Odensåkers Klockarbol 1:9, Odensåkers socken, Mariestads kommun, Västergötland. Invändig renovering av manbyggnad 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:20 Vara tingshus. Vara kommun, Vara socken, Västergötland. Fasadenovering 2012. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:21 Anestad Västergården. Anestad 2:19, Främmostads socken, Essunga kommun, Västergötland. Fogning m.m. av ladugård. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:22 "Stenboa" vid Faledreven. Prästgården 36:1, Segerstads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av fasader 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:23 Skånings-Åsaka kyrka. Skånings-Åsaka socken, Skara kommun, Västergötland. Fasadrenovering 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:1 Gluggetorpet. Råda Ågården 3:4, Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av del av vasstak 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

- 2014:2 Kv. Anden 6. Anden 6, Baggstedtska gården, Hjo stad och kommun, Västergötland. Renovering av veranda och balkong 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:3 Kv. Kopparslagaren 10. Hjo socken och kommun, Västergötland. Renovering och målning av fasader 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:4 Kihlbergsgården. Kv. Långan 8, Hjo socken och kommun, Västergötland. Renovering av tak på gårdshus 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:5 Hällestads kyrka. Hällestads socken, Falköpings kommun, Västergötland. In- och utvändig målning 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2014:6 Tidaholms kyrka. Agnetorps socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Puts och plåt- arbeten på tornet 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2014:7 Västerplana mejeri. Västerplana 3:8, Västerplana socken, Götene kommun, Västergötland. Renoveringsarbeten 2002-2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:8 Bosgården. Gerum 14:2, Östra Gerums socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Omläggning av vasstak på norra ladugården 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:9 Almnäs, smedjan. Almnäs 1:1, Norra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Renovering av stomme m.m. 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:10 Kungsvillan i Karlsborg. Vanäs 1:5, Karlsborgs socken, Karlsborgs kommun, Västergötland. Reparationsarbeten 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.